Entomol. Croat. 2026, Vol. 25. Num 1: 63–66
Pregledni rad / Review article
Zaprimljeno/Received 6.8.2026. Prihvaćeno/Accepted 16.8.2026. Objavljeno/ Published 28.10.2026.
doi: https://doi.org/10.17971/ec.25.1.7

Trideset godina časopisa *Entomologia Croatica*

Thirty Years of *Entomologia Croatica*

Ivana Pajač Živković[1*]

[1]Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, Odsjek za fitomedicinu, Zavod za poljoprivrednu zoologiju, Svetošimunska cesta 25, 10 000 Zagreb, Hrvatska

*Autor za korespondenciju/Corresponding author: E-mail adresa: ipajac@agr.hr (I. Pajač Živković)

Sažetak

Godine 2025. navršilo se trideset godina od objavljivanja prvoga volumena časopisa Entomologia Croatica, znanstvenog glasila Hrvatskog entomološkog društva. Časopis je pokrenut 1994. godine, a prvi volumen objavljen je 1995. Tijekom tri desetljeća mijenjali su se njegov vizualni identitet, način distribucije, uređivačke prakse i modeli znanstvenoga komuniciranja, od tiskanog izdanja i međunarodne razmjene publikacija do elektroničkog časopisa otvorenog pristupa. U 24 volumena objavljeno je ukupno 313 priloga, među kojima prevladavaju izvorni znanstveni radovi, dok je približno trećina znanstvenih radova nastala uz sudjelovanje inozemnih autora. Obljetnica je prilika za osvrt na doprinos časopisa hrvatskoj entomologiji, ali i na izazove njegova daljnjeg razvoja u suvremenom sustavu znanstvenog izdavaštva.

Ključne riječi: entomologija; Hrvatsko entomološko društvo; nacionalni časopis; otvoreni pristup; znanstveno izdavaštvo

Abstract

In 2025, *Entomologia Croatica*, the scientific journal of the Croatian Entomological Society, marked the thirtieth anniversary of the publication of its first volume. The journal was launched in 1994, and its first volume was published in 1995. Over the past three decades, its visual identity, distribution methods, editorial practices, and forms of scientific communication have evolved, from a printed journal distributed through international exchange to an open-access electronic publication. The journal published 313 contributions across 24 volumes, with original research articles representing the largest category, while approximately one-third of the scientific papers included contributions from authors based outside Croatia. The anniversary offers an opportunity to reflect on the journal's contribution to Croatian entomology, as well as the challenges of its further development within the contemporary system of scientific publishing.

Keywords: Croatian Entomological Society; entomology; national journal; open access; scientific publishing

Uvod – *Introduction*

Trideset godina od objavljivanja prvoga volumena časopisa *Entomologia Croatica* prilika je za osvrt na njegov doprinos hrvatskoj entomologiji i na promjene koje su obilježile njegovo izlaženje. Od tiskanog časopisa distribuiranog međunarodnom razmjenom do elektroničke publikacije otvorenoga pristupa, *Entomologia Croatica* razvijala se usporedno s promjenama u znanstvenom izdavaštvu, zadržavajući ulogu glasila Hrvatskog entomološkog društva.

Pripreme za pokretanje časopisa započele su 1994., a prvi volumen objavljen je 1995. godine. Njegovim pokretanjem, nakon prestanka izlaženja časopisa Acta Entomologica Jugoslavica, ponovno je uspostavljen prostor za objavljivanje entomoloških istraživanja povezanih s Hrvatskom i širom regijom (Milošević, 1995).

U uvodnoj riječi prvoga volumena akademik Zdravko Lorković istaknuo je potrebu prilagodbe novoga časopisa promjenama u znanosti i komunikacijskim tehnologijama te važnost istraživanja domaće faune, očuvanja prirodnih staništa i razvoja bioloških i specifičnih metoda suzbijanja štetnih organizama. Takva koncepcija odredila je široku tematsku usmjerenost časopisa, koji je od početka bio otvoren temeljnim i primijenjenim entomološkim istraživanjima (Lorković, 1995).

Razvoj časopisa – *The Development of the Journal*

Razvoj časopisa može se pratiti kroz nekoliko uredničkih razdoblja, ali i kroz promjene u načinu objavljivanja i dostupnosti njegovih sadržaja. Prvi glavni urednik bio je akademik Zdravko Lorković. Tijekom njegova uredništva oblikovani su temeljni uređivački kriteriji i međunarodna usmjerenost časopisa. Radovi su objavljivani na hrvatskom i stranim jezicima, a višejezični sažeci i međunarodna razmjena publikacija omogućavali su širu dostupnost objavljenih rezultata. Nakon Lorkovićeve smrti uredništvo je preuzeo akademik Milan Maceljski. Izvještaji Hrvatskog entomološkog društva iz toga razdoblja pokazuju da je održavanje redovitosti izlaženja zahtijevalo kontinuirani organizacijski rad, osiguravanje financijskih sredstava i aktivno prikupljanje rukopisa (Milošević, 1999; Maceljski i Milošević, 2001; Harapin, 2002; Harapin, 2003).Istodobno se međunarodna prisutnost časopisa održavala razvijenom razmjenom publikacija s brojnim inozemnim ustanovama (Maceljski i Milošević, 2001). Radovi objavljeni u časopisu bili su referirani u bazama CAB Abstracts i Zoological Record (HRČAK, 2025). Godine 2005. za glavnu urednicu izabrana je prof. dr. sc. Paula Durbešić (Barić, 2005). U tom je razdoblju časopis vizualno i organizacijski moderniziran, a 2009. uključen je na portal HRČAK. Njegova je zastupljenost u međunarodnim bibliografskim bazama dodatno proširena, pa su radovi bili referirani u bazama CAB Abstracts, Zoological Record, BIOSIS Previews i Entomology Abstracts. Prema ocjeni Povjerenstva za izdavaštvo Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, časopis je ujedno bio izvrsno ocijenjen i svrstan među 10 % najbolje ocijenjenih časopisa (Durbešić, 2006). Nakon posljednjega redovito objavljenog volumena iz 2015. godine uslijedio je petogodišnji prekid u izlaženju, od 2016. do 2020. godine. Prof. dr. sc. Paula Durbešić formalno je ostala glavna urednica do 2021. godine, kada je na tu dužnost imenovan dr. sc. Milan Pernek. Obnovom izlaženja 2021. započelo je novo razdoblje. Časopis je uključen u sustav Crossref, a objavljenim su radovima dodijeljeni DOI identifikatori (HRČAK, 2025). Razvoj je usmjeren prema otvorenoj znanosti, digitalnoj dostupnosti i uključivanju u relevantne međunarodne direktorije. Razvoj vizualnog identiteta časopisa kroz različita razdoblja njegova izlaženja prikazan je na slici 1.

Slika 1. Naslovnice časopisa *Entomologia Croatica* iz 1995., 2015. i 2021. godine, koje prikazuju razvoj njegova vizualnog identiteta kroz različita urednička razdoblja.
Figure 1 Covers of the journal *Entomologia Croatica* from 1995, 2015, and 2021, showing the development of its visual identity through different editorial periods

Od međunarodne razmjene do otvorenog pristupa – *From International Exchange to Open Access*

U prvim godinama izlaženja međunarodna vidljivost časopisa osiguravala se ponajprije razmjenom tiskanih publikacija. Časopis je bio distribuiran na približno 150 adresa u 30 zemalja, uključujući znanstvena društva, muzeje, knjižnice i istraživačke ustanove u Europi i izvan nje (Maceljski i Milošević, 2001). Takva razmjena nije služila samo širenju časopisa nego je omogućavala i pristup stranoj entomološkoj literaturi domaćim istraživačima.

Izvještaji iz rada Hrvatskog entomološkog društva pokazuju da su financiranje, tisak, distribucija i pohrana pristiglih publikacija predstavljali trajne organizacijske izazove. U tim su poslovima, uz glavne urednike, važnu ulogu imali članovi Uredničkog odbora i tehnički suradnici. Posebno se ističe doprinos Bogomira Miloševića, koji je sudjelovao u pripremi prvih volumena za tisak, vodio brigu o knjižnici i radio na mrežnoj stranici Društva (Barić, 2008).

Uključivanjem na portal HRČAK 2009. godine promijenjen je način dostupnosti časopisa. Digitalni pristup postupno je zamijenio tradicionalnu razmjenu tiskanih primjeraka i omogućio znatno širi doseg objavljenih radova. Prema podacima portala HRČAK, do 2025. godine stranice časopisa zabilježile su više od 555.000 posjeta, dok su pojedini volumeni premašili 40.000 pregleda (HRČAK, 2025).

Trideset godina u brojkama – *Thirty Years in Numbers*

Analizom sadržaja volumena objavljenih od 1995. do 2025. godine utvrđeno je da su u 24 volumena objavljena ukupno 313 priloga. Znanstveni radovi čine 184 priloga, odnosno 58,8 % ukupnoga sadržaja. Među njima je 159 izvornih znanstvenih radova, 19 preglednih radova i šest kratkih znanstvenih priopćenja. Ostatak sadržaja čine stručni radovi, osvrti, bibliografije, biografije, prikazi knjiga, izvještaji o radu Društva i drugi prilozi. Takva struktura pokazuje da časopis nije služio samo objavljivanju rezultata istraživanja nego i dokumentiranju razvoja entomološke struke, djelovanja Hrvatskog entomološkog društva i rada istaknutih entomologa.

U 58 od ukupno 184 znanstvena rada sudjelovali su inozemni autori, što čini približno 31,5 %. Autori su dolazili iz različitih europskih i izvaneuropskih zemalja, čime je časopis postupno nadilazio nacionalni okvir. Pregled podataka o čitanosti na portalu HRČAK (2025) pokazuje da se među najčitanijim prilozima nalaze faunistički pregledi, radovi o novim i invazivnim vrstama, biološkom suzbijanju štetnika te primjeni molekularnih metoda. Zastupljenost takvih tema potvrđuje trajnu važnost sadržaja povezanih s bioraznolikošću, zaštitom prirode i upravljanjem štetnim organizmima.

Hrvatska golupka kao znak časopisa – *The Croatian Bee Hawk Moth as the Journal's Emblem*

Vizualni identitet časopisa povezan je s hrvatskom golupkom, *Hemaris croatica* (Esper, 1800), vrstom opisanom na temelju primjerka prikupljenoga u okolici Karlovca, njezinu tipskom lokalitetu (Koren i sur., 2011). Hrvatsko entomološko društvo prihvatilo je 1974. godine kao svoj znak crtež ove vrste, koji je izradila prof. dr. sc. Lea Schmidt, (Britvec, 1995). Hrvatska golupka poslije je postala prepoznatljiv simbol časopisa *Entomologia Croatica*. Unatoč promjenama izgleda naslovnice, ostala je njegovo glavno vizualno obilježje i trajna poveznica između časopisa, Društva i hrvatske entomološke tradicije.

Budući razvoj – *Future Development*

Položaj nacionalnih znanstvenih časopisa danas je složeniji nego u vrijeme pokretanja časopisa *Entomologia Croatica*. Autori se sve češće usmjeravaju prema časopisima uključenima u velike citatne baze, dok se od uredništava očekuju brz recenzentski postupak, međunarodna vidljivost, otvoreni pristup i primjena sve zahtjevnijih tehničkih i etičkih standarda.

Za daljnji razvoj časopisa osobito su važni redovitost objavljivanja, učinkovit i kvalitetan recenzentski postupak,

širenje kruga autora i recenzenata te uključivanje u relevantne međunarodne baze i priznate direktorije časopisa u otvorenom pristupu.
Digitalno izdavaštvo pritom omogućuje povezivanje članaka s repozitorijima podataka, identifikatorima autora i drugim digitalnim izvorima. Istodobno, sve šira primjena umjetne inteligencije otvara nova pitanja povezana s autorstvom, odgovornošću i transparentnošću. Urednička politika morat će se prilagođavati tim promjenama uz očuvanje vjerodostojnosti objavljenog sadržaja.

Zaključak – *Conclusion*

Tijekom trideset godina *Entomologia Croatica* prošla je put od tiskanog časopisa oslonjenog na međunarodnu razmjenu publikacija do elektroničkog izdanja otvorenog pristupa. Mijenjali su se urednici, način distribucije i standardi znanstvenog izdavaštva, ali je ostala očuvana osnovna uloga časopisa kao glasila Hrvatskog entomološkog društva i prostora za objavljivanje entomoloških istraživanja. Njegova budućnost ovisit će o redovitom priljevu kvalitetnih rukopisa, angažmanu autora i recenzenata te sposobnosti uredništva da prati promjene u digitalnom izdavaštvu i otvorenoj znanosti. Na temeljima izgrađenima tijekom prvih trideset godina časopis ima mogućnost nastaviti povezivati hrvatsku entomološku zajednicu i pridonositi vidljivosti istraživanja važnih za Hrvatsku i širu regiju.

Zahvale – *Acknowledgments*

Zahvaljujem svim glavnim urednicima, članovima uredništava, autorima, recenzentima i suradnicima koji su tijekom proteklih trideset godina pridonijeli razvoju časopisa *Entomologia Croatica*. Posebno zahvaljujem Hrvatskom entomološkom društvu na kontinuiranoj potpori časopisu. Dugogodišnje sudjelovanje u radu uredništva za mene je predstavljalo osobitu čast i vrijedno profesionalno iskustvo.

Literatura – *References*

Barić, B. 2005. Iz rada Hrvatskog entomološkog društva. *Entomologia Croatica*, 9: 117–118.
Barić, B. 2008. Skupština Hrvatskog entomološkog društva. *Entomologia Croatica*, 12: 123–124.
Britvec, B. 1995. Entomologija u Hrvatskoj – pregled događaja. *Entomologia Croatica*, 1: 49–58.
Durbešić, P. 2006. Cijenjene čitateljice i čitatelji. *Entomologia Croatica*, 10: 5.
Harapin, M. 2002. Hrvatsko entomološko društvo 2001.–2002. *Entomologia Croatica*, 6: 109–112.
Harapin, M. 2003. Hrvatsko entomološko društvo 2003. *Entomologia Croatica*, 7: 115–118.
HRČAK 2025. *Entomologia Croatica*. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/entomologia-croatica (pristupljeno 1. listopada 2025.).
Koren, T., Bjelić, M., Perović, F., Šašić, M., Mihoci, I., Kučinić, M. 2011. Distribution of the Olive Bee Hawk Moth, *Hemaris croatica* (Esper, 1800) (Lepidoptera: Sphingidae), in Croatia. *Entomologia Croatica*, 15: 255–264.
Lorković, Z. 1995. Uvodna riječ glavnog urednika. *Entomologia Croatica*, 1: 6–8.
Maceljski, M., Milošević, B. 2001. Hrvatsko entomološko društvo 1999.–2001. *Entomologia Croatica,* 5: 107–112.
Milošević, B. 1995. Dvadeset godina Hrvatskoga entomološkog društva. *Entomologia Croatica*, 1: 59–61.
Milošević, B. 1999. Hrvatsko entomološko društvo 1998.–1999. god. *Entomologia Croatica*, 4: 93–94.